Poštnina plačana v gotovini LETO LVIII V Ljubljani, v soboto 20. decembra 1930 ŠTEV. 290 Cena 1 Din

Naročnina mesečno 25 Din, za inozemstvo 40 Din — nedeljska izdaja celoletno 120 Din, za inozemstvo 140 Din

Uredništvo je v Kopitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva: dnevna služba 2050 — nočna 2996, 2994 in 2050

SLOVENEC

Z nedeljsko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Ček. račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349 za inserate; Sarajevo štv. 7563, Zagreb štv. 39.011, Praga-Dunaj 24.797

Uprava, Kopitarjeva 6, telefon 2992

Izhaja vsak dan zjutraj, razen ponedeljka in dneva po praznika

Advent v Rusiji

(Pismo.)

Tekom zadnjega leta je preganjanje vernikov pa duhovščine na Ruskem toliko narastlo, da bi se vsakemu človeku nadaljnji obstoj cerkve ali sploh verskega življenja na sovjetskem področju zdel nemogoč. A vera je še vedno živa in krščanstvo kljubuje vsem napadom. V Petrogradu samem obstojijo pravoslavne župnije edino s pomočjo tistih pogumnih in vztrajnih tovarniških delavcev, ki aktivno podpirajo cerkveno življenje. Kakor znano, je izgubila duhovščina vse državljanske pravice, ne prejema nakazil na živež in je zato obsojena na neizogibno smrt vsled stradanja. Mestne ulice v Rusiji so polne duhovnikov, ki kakor berači prosijo miloščino »Hrista radi«. Petrograjski verniki pa skrbijo za svoje pastirje in z njimi delijo zadnje, kar imajo. Vsako leto stalno naraščа število družin, ki krstijo novorojenčke, v cerkvi sklepajo zakone in po pravoslavnem obredu pokopljejo svoje mrliče. Župnije, ki so pred par leti izkazovale komaj po 1—2000 krstov letno, zdaj krstijo redno po 3—4000 otrok. Komunisti so razpustili več župnij, toda duhovščina zaprtih cerkev se porazdeli po ostalih. Na ta način imajo petrograjske cerkve po deset in več župnikov, ki so vsi stalno zaposleni, ker zbira redna cerkvena služba v soboto zvečer in nedeljo zjutraj po več tisoč vernikov: napolnijo cerkve in celo dvorišče pred cerkvijo.

Vneti posvetni udeleženci cerkvenega življenja so izpostavljeni stalnemu preganjanju, a to nikakor ne zmanjša njih gorečnosti. Dočim komunistična stranka vprav divje nadaljuje protiversko akcijo, se prebivalstvo v tajnostnem preobratu začenja oklepati cerkve. Letošnje pomladi so hoteli brezbožniki v Petrogradu ugotoviti razširjenost svojega tiska. Zahtevali so pri vseh prodajalcih časopisov po delavskih četrtih najizzivalnejše liste Zveze napadalnih brezbožnikov. Nikjer jih niso našli. Raznašalci so pojasnili: »Nihče jih ne kupuje. Poskušali smo jih deliti zastonj, pa še takrat jih ni nihče maral vzeti: ljudje so se samo kregali!« Naročnino na te liste plačajo društva ali posamezniki samo kot obvezen državen davek. Tudi javna protiverska zborovanja, kjer so napadali brezbožniki zastopnike posameznih veroizpovedi, niso obrodili pričakovanega uspeha. Večtisočna množica je ponovno ganljivo kazala sočutje preganjanim, in so zdaj oblasti brezbožnikom strogo prepovedale, da bi prirejali javne nastope z soudeležbo duhovnikov. Delavci so v zadnjem času ponovno zahtevali, naj bo dovoljen nastop in zagovor zastopnikom duhovščine. Nepopisen vtis naredijo nepregledne množice vernikov, ki po končani službi božji s pobožnim trepetom sprejmejo pastirjev blagoslov. Posebno razveseljivo je ozdravljanje v rodbinskem življenju. Deca je v mnogih družinah zopet postala skrb staršev, ki jo odgajajo v duhu večnih krščanskih verskih in nravstvenih načel. Delavci prav dobro ocenjujejo politični položaj, a so obdani od vohunov ter oblast kruto kaznuje najmanjši izraz obsodbe in nezadovoljstva.

Na deželi pa je položaj precej slabši. Čuden pojav! Toda razumljiv bo, če pomislimo, da so mesta, predvsem Petrograd, bila vedno bolj odprta zapadnim kulturnim vplivom, dočim je rusko podeželje ždelo v največji temi, moralni desorijentiranosti in maščevalnih občutkih, povzročenih po nezaslišanemm tlačenju, kateremu je žal baš oficielna pravoslavna cerkev največ pomagala. Zato v mužikovi napol poganski duši protiverska gonja še vedno najde nekaj odmeva, posebno ko ugaja brezmravstvenim instinktom ruskega »Naturmenscha«. Saj je bilo v zgodnjem srednjem veku v Evropi podobno: krščanstvu so se vedno najbolj upirali goni mesa! Ima pa tudi protiverska propaganda, izvajana po najrafiniranejši moderni tehniki reklame, silen sugestiven vpliv na preprostega ruskega človeka, ki se da lahko dupirati kakor otrok in divjak. Zdaj na primer je protiverska propaganda za bližajoči se Božič poverjena Zvezi komunistične mladine tako da otroci gradijo in vodijo rusko usodo... Sestavljajo napise za protiverske letake in prapore, n. pr.: »Cerkev je sovražnica socialnega preporoda« — »Popi narod samo poneumnujejo« — »K steni s popi! (ustrelitil)« Izdelujejo ogromne transparente, ki predstavljajo znano bogokletno Grossovo podobo »Kristus s plinovo masko«. Zbor otrok vadi protiverske, liturgični melodijo in besedilu priličene himne, drugi imajo skušnjo za protiverski ‚ljudski misterij' znanega cficielnega sovjetskega pesnika Demjana bednega: »Evangelij Demjana«. In vse se vrši obligatno v zaplenjenih cerkvah, kjer ikone, ki jih niso pobrali, v svojem počrnelem, globokem in neskončno melanholičnem zlatu gledajo na te prizore...

V prestolicah Rusije in ostalih mestih — pa tudi na podeželju, kjer beda ljudi počasi zopet vrača k veri onostranske istinitosti in tolažbe — pa se po stanovanjih liki kristjani v katakombah zbero verniki, da posluša o sveto pismo, ki ga bere starec. Treba je paziti, da jih komunistični sostanovalci ne slišijo. Mimo cerkve, spremenjene v klub, na koje pozlačene kupole pada tiho in počasi beli sneg, pa pelje mimo izvoščck, se pobožno široko prekriža in tiho zašepeta: Oslobodi nas Góspodi...

prota S.

Ljeningrad, 14. decembra
(po zasebniku iz Varšave).

Demisija vlade radi lenobe

Atene, 19. dec. kk. Vsi ministri kabineta bodo jutri, kakor piše »Elevteron Vima«, Venizelosu predložili svoje demisije, da mu omogočijo preosnovo kabineta. Del grških listov že dolgo časa zahteva, da se zamenjajo nekateri ministri, katerim se očita nedelavnost.

Proti slovenskemu jeziku v cerkvi

Akcija proti slovenski službi božji v Gorici — Obnovitev terorističnih band

Skrbi Vatikana

Pariz, 19. dec. Včeraj izišla številka emigrantskega glasila »Libertá« prinaša sledeče:

»Kakor znano, so goriški fašisti takoj po odhodu prefekta Dompierija pričeli v štilu svoječasnega nasilnega skvadrizma **divjo gonjo zoper slovensko duhovščino in slovenski jezik v cerkvi**, dasi bi moral le-ta biti zaščiten tako po obveznih izjavah kralja in vseh prejšnjih liberalnih vlad kakor po besedilu lateranskega konkordata. Tako so prekinili skvadristi pred nekaj dnevi slovensko pridigo v cerkvi sv. Ignacija na Travniku. Nekdo izmed njih je zavpil proti pridigarju »Parli italiano!« (Govorite italijansko!). Pridigar mu je odgovoril: »Ako hočete poslušati pridigo v italijanskem jeziku, pojdite v stolnico, kjer pridigajo misijonarji italijansko!« Pridigar je nato nadaljeval govor do konca v slovenskem jeziku. Skrunilca božje hiše je policija odvedla na policijsko ravnateljstvo, kjer so ga seveda takoj izpustili. Glede na nacionalno nestrpnost goriških fašistov so misijonarji tako uredili svoje govore, da se vršijo italijanski v stolnici, slovenski pa na Travniku. Toda fašistom to še ni bilo zadosti. Premestitev prefekta Dompierija, ki je kot star Tržačan razmere kolikortoliko poznal in se zato ni vedno udajal pritisku fašističnih fanatikov, smatrajo za svojo zmago, to je za zmago »skvadrizma« nad miroljubno politiko. Znano je, da je Dompierija premestil šef vlade sam po avdijenci, ki jo je imel pri njem goriški fašistični tajnik Avenanti. »Popolo di Trieste«, ki je obenem glasilo goriških fašistov, je trikrat zaporedoma zahteval, da se morajo slovenske pridige v Gorici ukiniti.

Listi so priobčili tudi nadvse zanimiv protest predsednikov društva mater in vdov po padlih, društva vojnih pohabljencev, društva vojnih prostovoljcev, društva bojevnikov, društva »arditov« in »sinjih Dalmatincev«, in sicer proti slovenskemu pridigovanju v goriških cerkvah. Predsedniki naštetih društev so po »skrupulozni in iskreni proučitvi sprejeli naslednjo resolucijo, ki ugotavlja naslednje: »Ob priliki sv. misijona se je število slovenskih božjih služb pomnožilo. Iz sovraštva do italijanske strasti mesta Gorice skuša slovenska duhovščina ohraniti slovenščino v goriških cerkvah, ki smo jo že predolgo trpeli. Gorizia italianissima, a obenem globoko katoliška, Gorica, ki se je že pred vojno v političnem in verskem pogledu ozirala proti Rimu, ne more dovoliti, **da bi se sovražnik oboroževal, krepil in se skrival tudi pod sveto duhovsko obleko.** Predsedniki imenovanih društev, kot Italijani in fašisti in tudi iz globokega spoštovanja do katoliške vere **odločno protestirajo proti degeneraciji vesoljnega katoličanstva v slovanski nacionalizem** in zahtevajo v tem pogledu odločnih ukrepov od vlade tudi z ozirom na padle Italijane.«

Gonja proti slovenski duhovščini in slovenskemu bogoslužju, ki jo je sprožil fašistični tajnik Avenanti, je torej v polnem teku. Fašisti so se spravili predvsem na Gorico. Prebaviti ne morejo dejstva, da je mesto po priključitvi slovenskih vasi Solkana, Podgore, Standreža, St. Petra in Vrtojbe še bolj slovensko nego je bilo prej. Že pred vojno je bilo v mestu enako število Slovencev in Italijanov in pri mestnih volitvah so Italijani komaj zmagali s pomočjo nemških glasov.

Najznačilnejše pa je, da je Avenanti šel tako daleč, da v sramoto Italije, ki je dozdaj svetu prednjačila po liberalizmu in svobodoljubju, hoče obnoviti teror prvih dni fašizma. V »Popolo di Trieste« predlagajo goriški fašisti, naj **se v Gorici osnuje posebna »stotnija smrti«, ki bo prirejala proti Slovencem kazenske pohode.** V to stotnijo smejo stopiti samo fašisti, ki »di menar botte conoscon l'arte, — rompono le teste in ogni parte« (poznajo umetnost batinanja in razbijajo glave na vse strani). Članka (menda tajnik Avenanti) predlaga to iz več razlogov. Preustrojiti je treba lenega in apatičnega goriškega meščana ter mu vliti več bojevitosti; iz goriških trgovin mora izginiti slovenščina. Nikdar se ne sme več ponoviti ta-le dogodek: Goriški fašist je vprašal kmeta iz Kronberga, kod pelje pot v »Salcano«. Kmet mu odgovori: Ne pravi se »Salcano«, temveč »Solkan«, obrne hrbet in gre svojo pot... Proti temu navadnemu dejstvu hoče zdaj fašizem **nastopiti s pretepanjem in razbijanjem glav**, dočim se pusti po plačanih žurnalih v inozemstvu slaviti kot **»režim obnovljene** rimske kulture Cezarja in Vergila«...

Kolikor smo informirani, **Vatikan z veliko skrbjo in ogorčenjem opazuje očividno iz centrale same sproženo akcijo proti katoliški slovenski duhovščini v Primorju**, ker krši konkordat naturno in cerkveno pravo in ogromno škoduje katolicizmu v novih provincah. V Vatikanu se boje kot reakcije na fašistično nasilno politiko proitalijančevanja cerkve **verskega indiferentizma in protikatoliške propagande med Slovenci in Hrvati.** Zato je pričakovati, da se bo Vatikan temu kurzu najodločneje upr.

Zanimivo je, da je ta razlog tudi italijanska vlada zelo pretresala in da je bila celo v Julijsko pokrajino poslana oseba, ki naj bi to stvar na licu mesta proučila. Vatikan opozarja namreč na to, da so po rapallski pogodbi, ki, kakor znano jezikovnih in kulturnih pravic Slovencev in Hrvatov, pripadajočih katoliški veri, ne ščiti, zaščitene pravoslavne občine (v Trstu, Peroju in Zadru). To določilo, za katero se je trudil posebno pokojni Pašič, vsebuje po mnenju Vatikana veliko nevarnost, da se ne bi z ozirom na preganjanje slovenskega jezika v cerkvi začela v Julijski pokrajini intenzivna propaganda za prestop katolikov v pravoslavje.

Očividno je šla vlada zdaj preko tega, konzultirana od fanatizma goriškega fašija, oziroma od Avenantija, ki je šefa vlade informiral v tem smislu, da je nevarnost popravoslavljenja imaginarna pa da bo poitalijančenje cerkve logično imelo za posledico italijanizacijo »drugorodcev« sploh.«

ZLATA NEDELJA

III

bo za Vašo trgovino le tedaj res zlata, če priporočite isto številnim našim bravcem s primerno

III

BOŽIČNO REKLAMO v obširni nedeljski številki dnevnika

III

SLOVENEC

III

Oglase sprejemamo danes do 4. ure pop.

Angleška revija o kralju Aleksandru

London, 19. dec. AA. Današnji »Near East« prinaša članek o kralju Aleksandru. V tem članku pravi, da vodi Nj. Vel. kralj Aleksander dve leti državo v brigi za zgraditev narodnega edinstva in je dal dokaza, da more z uspehom delati za svoj narod. Prevzel je težko nalogo, da vodi narod in da politike nauči spoštovanja prave ustavnosti. Ne more se še preceniti, do kakšne mere se je ta kraljev poskus posrečil že v teh dveh letih. To je v ostalem precej odvisno od dobre volje naroda, čeprav se je narod pokazal prilično disciplinirau.

Sploh ni bilo krivo meriti tamkajšnje razmere z angleškim merilom, ker je britski narod od nekdaj navajen samostojnosti in zaupanja vase in lastne osebne zaščite. Jugoslovanski narod pa je vajen vodstva in to so tamkajšnji politiki obilno izkoristili za svojo korist. Drugače se da s tega zgraditi prvi temelj zvestobe kralju in narodnemu edinstvu. Tako je kralj Aleksander postal narodni vladar in je pristopen svojemu narodu, o čemer najbolje pričajo velike skupščine in delegacije, ki simbolizirajo narodno edinstvo.

Krščanski socialisti proti Bethlenu

Dr. Ernst zapustil vladno večino — Ali bo grof Bethlen šel?

Budimpešta, 19. decembra. D. Vsa prizadevanja ministrskega predsednika, da bi pregovoril ministra za socialno skrbstvo dr. Ernsta, da bi še ostal v vladi, so bila brezuspešna. Vodja krščanskih socialcev je izjavil, a bo ostal samo tako dolgo v vladni večini, dokler bo trajalo raziskovanje škandalov v njegovem ministrstvu. Ko bodo znani rezultati, bo brezobzirno zapustil vlado ter seveda potegnil s seboj v opozicijo tudi svojo parlamentarno skupino. Ta sklep je bil storjen na seji strankinega odbora. Na seji je nastopil osobito grof Isztvan Zichy ter poudarjal, da je prišel čas, ko se bo morala kršč. socialna stranka osvoboditi, da ne bo nosila odgovornosti za napake, ki jih ima na vesti režim grofa Bethlena. Med narodom se opaža naraščajoča nevolja proti sedanji vladi in ni potrebno, da bi krščanski socialci postali žrtev za grehe, ki jih niso storili.

Notranje političen položaj postane zelo zanimiv, če pomislimo, da je grof Bethlen javno izpovedal, da bo tudi on podal demisijo, če bi minister dr. Ernst vztrajal pri svojem sklepu. Politični krogi se vprašujejo, če bo res predsednik vlade imel sedaj zadosti poguma, da uresniči svojo grožnjo.

Bethlen o poneverbah

Budimpešta, 19. decembra. kk. Ministrski predsednik Bethlen je dal danes parlamentu pojasnila o aferi v socialnem ministrstvu. Tako je navajal, da so gradbeni stroški za sanatorij na Matri za 48% narastli zato, ker so narastli stroški za brezposelne in se je spremenil gradbeni načrt. Iz invalidskega fonda pa niso bili kupljeni niti avtomobili niti salonske obleke niti cilindri. Samo sluge so dobili nove uniforme. Preiskava se vrši na vsej črti. **Nato je poslanec Fabijan ponovno zatrjeval, da je njegovo poročilo resnično, in imenoval tri nadaljnje poslance, ki bi to lahko potrdili. Z zadovoljstvom pa je vzel na znanje izjavo ministrskega predsednika, da državno računovodstvo vodi o tem preiskavo.**

Brca grofu Bethlenu

Budimpešta, 19. dec. ž. Nameravani obisk grofa Bethlena na Dunaju se je odgodil. Avstrijska vlada je prosila, da naj bi se ta obisk vršil v drugi polovici januarja. Avstrijska vlada namreč ne želi, da bi Češkoslovaška dobila vtis, kot da Avstrija odobrava madjarsko carinsko vojno.

Značilna avdijenca pri Borisu

Sofija, 19. dec. ž. V političnih krogih in med osebnostmi, ki spremljajo politično življenje v Bolgariji, je vzbudilo pozornost, da kralj Boris stalno poziva k sebi politike. To je v zvezi s težkim položajem v Bolgariji. Trdi se, da je Tomov svetoval kralju, da naj sedanja vlada odstopi in naj se vodstvo nove vlade poveri Malinovu. Prepričeval je kralja, da je ljudstvo zgubilo zaupanje v sedanjo vlado. Kralj je bil zelo v skrbeh. Dejal je, da razume težavni položaj in da išče izhoda iz njega. Snoči je bil v avdienci Ljapčev. Njegova avdijenca se spravlja v zvezo s težavami, v katerih se nahaja Bolgarija.

Sofija, 19. dec. ž. Pripravlja se nov zakon o amnestiji, ki bi obsegal tudi vse politike, ki se nahajajo v Jugoslaviji. Zatrjuje se, da bo zakon sprejet pred zaključitvijo parlamenta.

Italijansko-rusko prijateljstvo

Moskva, 19. dec. V dvorani bivše palače Riabčinskega je vlada priredila italijanskemu poslaniku **Attolico** sijajen banket, katerega so se poleg celokupnega personala poslaništva udeležili tajnik centralnega izvršilnega odbora sovjetov **Enukidze**, ves komisarski kolegij urada za zunanje zadeve, načelnik juridičnega oddelka **Sabanin**, direktor ceremonij (!!) **Florinski** in vsi ostali načelniki oddelkov zunanjega urada. Po kosilu, ki se je odlikovalo po naravnost orijentalskem razkošju, prekosujočem najsijajnejše čase carizma, se je komisar zunanjih zadev **Litvinov** s poslanikom Attolico dolgo intimno razgovarjal o zunanjepolitičnih problemih.

7 ljudi utonilo

San Francisco, 19. dec. AA. V luki se je zaradi nemirnega morja prevrnil neki motorni čoln. Pri tem je utonilo 7 ljudi. Istotako se je ponesrečil tudi drugi motorni čoln, ki je hitel ponesrečenemu čolnu na pomoč. Tri osebe, ki so bile v tem čolnu, so se rešile s plavanjem na obal.

Nj. Veličanstvo petrolej

Izvirne informacije našega holandskega dopisnika

Amsterdam, via inter., 18. dec.

Sir Henry Deterding, **legendarni** vrhovni **ravnatelj** ene največjih svetovnih petrolejskih družb, če ne največje, ki razpolaga s kapitalom v višini 70 milijard Din ter ima svoje interese po vsej zemeljski obli, svoja velikanska brodovja in svoja železniška omrežja, za katera bi jo marsikaka **srednja država zavidala, je včeraj podal dopisniku »Daily** Telegrapha« izjavo, ki je velike važnosti že radi tega, ker Deterding zelo malo govori, drugič pa, ker predstavlja obširen skupen pregled razvoja **ene najbolj važnih panog svetovnega gospodarstva.**

Sicer postaja polagoma znano tudi **manj** veščim, da je petrolej, oziroma pohlep po njem igral veliko vlogo pri najvažnejših zgodovinskih dogodkih **zadnjih desetletij. Dosti držav se mora njemu** zahvaliti za svoje meje, številne narodne in verske manjšine dolgujejo njemu zahvalo, da so bile pozabljene, veliko revolucij v Aziji in v Južni Ameriki izvira iz neprestanega in brezobzirnega boja petrolejskih družb za svetovno premoč.

Informacije, ki jih je dal Deterding o tem vprašanju, pa presegajo znanje povprečnih poznavalcev svetovnega gospodarstva in svetovne politike. Sir Henry je odkrito namignil, da so sodobne turške meje, revolucija v Afganistanu, vstaja Kurdov, ki je izzvenela v vandalično iztrebljenje kurdskega ljudstva, posledice brezsrčnega boja za petrolej, ki ga bojujejo nasprotujoče si petrolejske družbe v Evropi in v Ameriki. Tudi vstaje, ki **jih je zadnje mesece** beležila zgodovina **v Braziliji, Argentini,** Venezueli, Čilu in sedaj še v Srednji Ameriki, se ne morejo razumeti brez natančnega poznanja **petrolejskega vprašanja.** Svetovno časopisje tega seveda ni registriralo. »Kdo, recimo, ve, da so petrolejski vrelci v Commodore Ritaviva v Argentini, **za katere so se borili petrolejski trusti, dali** direkten povod za vstajo, čije žrtev je bil predsednik Irigoyen.«

Kar pa je najbolj tragično pri vsem tem, je **dejstvo,** da ta boj, ki **ne pozna nobenih človečanskih obzirov** in ne **mednarodnega prava, zahteva** veliko žrtev, a zaman. Velikanske vsote denarja so se porabile za nepotrebno nakupovanje petrolejskih koncesij, **veliko milijard je bilo porabljenih** za dragocena raziskavanja, za vrtanje vrelcev. Svetovno gospodarstvo **pa vsega tega ni rabilo.** Vporaba petroleja za luč in za strojni pogon je danes še zelo omejena in pretekla bodo še dolga leta, predno bo človeštvo v stanju konsumirati ves pridelek, ki prihaja iz vrelcev, ki so sedaj v obratu.

Deterding je navedel slučaje, da so petrolejske družbe trosile denar, ščuvale na vstaje, samo da si pridobijo novih koncesij, a da so morale petrolej, ki so ga dobile iz osrčja zemlje, spustiti zopet po pesku, ker ga niso potrebovale.

Deterding je mnenja, da mora temu biti konec. Napraviti se mora konec neusmiljeni konkurenci, **ki danes s** kapitalom, s katerim razpolaga, lahko **ugonobi celo** državo, **in jih je tudi že ugonobila.** Velike petrolejske družbe morajo dogovorno med seboj nehati z vedno novim odkrivanjem petrolejskih **bogastev. Napraviti se mora tudi** konec konkurenci pri razpečavanju petroleja. Vsak petrolejski trust **si hoče ustvariti** danes svoje lastno brodovje, **svoje lastne vagone, svoje lastne točilnice.** Priti bo moralo do svetovnih sporazumov med vsemi organizacijami, ki prevažajo in prodajajo petrolej, ker drugače bodo mednarodni gospodarski **interesi, za katerimi se skrivajo pogosto interesi** velesil, odločevali v političnih vprašanjih manjših narodov.

Danes je postalo nujno, da se začne šteditis **to dragoceno tekočino,** ter **da se ji** odvzame **kombativen** značaj v mednarodni politiki.

V Amsterdamu je vzbudila ta izjava petrolejskega kralja veliko senzacijo. Do sedaj enakih ni nikdar podal. Dozdeva se, da tiči za njo mnogo več, kakor razodevajo besede. Že dalje časa se vodijo mrzlična pogajanja med njegovim trustom »Royal Dutch Shell« in med ameriškim »Standard Oil Co.« za skupno delovanje, da celo za združitev. Morda je Deterding s to svojo izjavo napovedal sporazum med obema največjima kapitalističnima podjetjima na svetu, ki bi monopolizirala ne samo petrolej na svetu, ampak brškone tudi neodvisnost marsikatere države ali državice.

Parnik „Kraljica Marija“

Belgrad, 19. dec. AA. Veliki jugoslovanski parnik »**Kraljica Marija**«, ki ga je nedavno kupil »**Jugoslovanski Lloyd**«, je odplul iz Rotterdama. V **naše** vode prispe **okrog** katoliškega božiča. V Splitu **bo** 26. t. m. **Pri tej** priliki ne bo v Splitu **nikakega** uradnega **sprejema,** ker parnik še ni popolnoma gotov **in ne** bi bilo mogoče sprejemati gostov. »**Jugoslovanski** Lloyd« je namenoma pustil dela na **ladji nedovršena in sicer** so nedokončana **tista dela,** ki jih lahko dovrše domači mojstri v Splitu. V to svrho bo parnik razen posadke, čim **prispe v luko,** takoj zasedlo kakih sto delavcev, ki ga **bodo začeli** čistiti in lepšati.

»Jadranska straža« na Sušaku namerava prirediti **na parniku** svečano **zabavo s plesom, kadar** pride parnik v sušaško luko. Prav tako pripravlja tudi centralni odbor »Jadranske straže« skupno potovanje **svojih članov** ob dalmatinski in grški obali.

300 novih brezposelnih

Subotica, 19. dec. ž. Velika tovarna **Ferum za** vagone je ustavila svoje delo in **odpustila ne samo** delavce, marveč tudi uradnike. S tem se je znatno povečal brezposelnost, ter je okrog 300 strokovnih delavcev izgubilo svoja mesta.

Belgrad praznuje

Belgrad, 19. dec. m. Ker je danes **praznik** Sv. Nikolaja po pravoslavnem koledarju, **vsi drž.** uradi počivajo. Belgrad je prazničen. Velik del meščanstva, skoroda polovica slavi sv. Nikolaja, druga polovica pa hodi po slavah. Časnikarji so že od nekdaj bili iskreno dobrodošli gostje pri današnjih slavah.

Priden parlament

Dunaj, 19. dec. kk. Novi avstrijski parlament kaže pred božičem prav posebno pridnost, tako da se hoče odpovedati tradicionalnim božičnim počitnicam do novega leta, tako da bo praznoval samo ob obeh božičnih praznikih, sicer pa dela tudi ob nedeljah, da reši do novega leta najvažnejše zakonske načrte o delitvi davkov in podaljšanju oskrbe brezposelnih.

Priprave za Anschluss

Dunaj, 19. dec. kk. Danes je več poslancev predlagalo, naj se imenuje odbor 21 članov, ki naj bi vse potrebno pripravil za ustvaritev nemško-avstrijske carinske unije. Več nadaljnjih predlogov raznih strank je bilo vloženih tudi zato, da se pospeši delo za izenačenje z Nemčijo in za »Anschluss«.

Strašen ciklon v Alžiru

Pariz, 19. dec. Nad Alžerijo se je znesel strahovit ciklon, ki grozi povzročiti nezaslišano katastrofo.

Vihar je začel že 17. t. m. z ogromnimi curki dežja, ki je preplavil vse ceste mesta Alžira, tako da je bil ves promet takoj onemogočen.

Zvečer se je vihar podvojil. Zjutraj 18. t. m. je položaj postal izredno resen. Vse brzojavne in telefonične zveze s provinco so pretrgane, tako da se škoda ne da preceniti. V Alžiru ni mogla nobena ladja zapustiti pristanišča. Celo noč so piskale sirene, ki so klicale na pomoč ladjam, katere je ciklon poškodoval.

Opoldne je pristaniško poveljstvo izjavilo, da se boji katastrofe, kakršne od leta 1898. dalje še ni bilo. Že zdaj se more škoda, povzročena luki, ceniti na 30 milijonov frankov.

Iz Perpignana poročajo, da divja orkan po celem Sredozemskem morju. Veter je severoiztok. Ladje se bore z valovi in ne morejo doseči luk.

Lepa stranka

Berlin, 19. dec. AA. V sportni palači je imel bivši častnik nemške križarke »Emden«, v. Mücke, zanimivo predavanje o nemškem narodno-socialističnem gibanju. Predavatelj je med drugim ostro napadal narodnosocialistično stranko ter izjavil, da je izstopil iz te stranke, ker izrablja ona socializem le v sleparske in egoistične namene gotovih gospodarskih krogov.

Zadnja poročila

Francoski parlament odgoden

Pariz, 19. dec. kk. **Steegov kabinet je danes poslal poslansko zbornico na počitnice do 19. januarja.** Ko je Steeg čital dekret, je nastal na desnici velik krup, na katerega je odgovarjala levica. Seja se je morala za nekoliko časa prekiniti. Ko je prišlo potem do glasovanja o dekretu glede odgoditve, je dobila vlada en glas večine. Zanjo je glasovalo 278 poslancev, proti pa 277. Še prej je poslanska zbornica dovolila kredit 10 milijonov frankov za ribiče v Bretagni, ki so bili oškodovani pri zadnjem viharju. V času počitnic bo delovala samo preiskovalna komisija za preiskavo Oustricovega škandala in finančna komisija radi proračuna. Razen tega bo Steeg poskušal prihodnje dni spopolniti v kabinetu vrzeli, ki so nastale radi demisij.

Vulkan Merapi bruha

Haag, 19. dec. kk. Vulkan Merapi na otoku Java je včeraj zopet začel delovati. Ogromne mase lave tečejo hitro proti dolini in ogrožajo okoliške vasi, katere so že več izpraznili, nekatere pa so pripravljene za izpraznitev. Tekoča lava je presenetila več ljudi in jih obkolila, tako da se niso mogli več pravočasno rešiti. Število mrtvih znaša do sedaj 90. Vulkansko opazovalnico na pobočju vulkana so morali izprazniti. Vulkan je visok 2910 m in spada med najnemirnejše vulkane na Javi.

Veliki nemiri radi filmov v Berlinu

Berlin, 19. dec. kk. Pri današnji prvi predstavi Ufa zvočnega filma v Ufa palači je prišlo do velikih izgredov. Predstavljal se je film »Fkavtni koncert v Sansouciju«. Komunisti so grozili, da bodo motili predvajanja filma kot revanžo za narodnosocialne kravale pri Remarqueovem filmu »Na zapadu nič novega«. V dvorani je nastal tako velik hrup, da se je moralo predvajanje prekiniti. Čuli so se tudi klici proti prisotnemu voditelju nemških nacionalcev Hugenbergu. Policijski komisar je odredil, da se ima dvorana izprazniti. Večji del občinstva je predstavo zapustil, pozneje pa se je film predvajal do konca ob polovični razsvetljavi. Ob koncu predstave je bilo zbranih pred palačo Ufa okoli 300 policistov peš in na konjih. Brezposelni delavci so skušali prodreti proti palači, toda policija jih je razgnala in več demonstrantov aretirala.

Pismo iz Londona

Zveza me Labour in liberalci. Volivna reforma.

London, dec. 1930.

Že nekaj časa sem se mnogo govori tukaj in v inozemstvu o važnih notranjepolitičnih spremembah. Do leta 1914 namreč sta obstojali v Angliji prav za prav samo dve veliki stranki. Ena je vladala, druga je bila v opoziciji. Kadar je prišlo do vladne krize, sta zamenjali prostore, vladna stranka je šla sedet v klopi opozicije, nasprotna stranka pa na vladne sedeže. Nenaden pojav in nepričakovano hiter nastanek labour (delavske ali socialistične) stranke je prinesel nekoliko zmede v udobnost angleške notranje politike, ki doslej ni poznala tretje stranke in potrebe koalicij. Tako se je zgodilo posebno v povojnih letih, da nobena od treh strank ni dobila pri volitvah absolutne večine, da bi mogla vladati sama, ne da bi bilo treba iskati pomoči pri kaki drugi stranki. Izvzeti moramo samo volitve leta 1925, ko je konservativna stranka dobila nadpolovično število poslanskih mest. Takih položajev Anglež ne mara. Kakor se on sploh ne mara veliko umešavati v politiko, razun ob volitvah. Takrat on izvrši iskreno in vestno svojo državljansko dolžnost, nato pa ima rad mir. Pri volitvah je pokazal, kaj hoče, kakšne vlade si želi, nakar prepušča vladi dolžnost, da vlada deželo, da skrbi za mir in za ugodne gospodarske razmere, on sam pa se vrne k svojemu delu nazaj, pri katerem ga naj ne moti nobena politična agitacija. Sistem treh strank pa povzroča trajno negotovost vladne krize, nove volitve, skratka — stalno vznemirjavanje.

Sprva so Angleži mislili, da bo razvoj sam po sebi dovedel do dvostrankarskega sistema. Vladalo je prepričanje, da bosta vlada in krepka delavska stranka, ter enako močna konservativna stranka kratkomalo zdrobili liberalce. To se jima je deloma ja posrečilo, ker sta bivšo črez 200 poslancev broječo liberalno stranko spravili, kakor se je izrazil Churchill, v srednji avtobus. Popolnoma iztrebiti pa liberalcev ne bo mogoče. Lažje bo skleniti z njimi neke vrste delovni pakt. Voditelj liberalcev Lloyd George se je tudi ponujal najprej konservativcem za tako sodelovanje, toda ti so ga zavrnili. Sedaj je prišlo po dolgem oklevanju in po večmesečnem medsebojnem zmerjanju do pakta med liberalci in labour-stranko. Slednja brez liberalcev ne more vladati, zato je morala njihovo dobrohotno podporo v parlamentu tudi plačati s tem, da je sprejela liberalni načrt o volivni reformi. Tako smemo pričakovati, da bo v najkrajšem času predložen parlamentu nov volivni zakon, ki bo upeljal tako imenovano alternativno volivno pravico. Kaj je to? Vzemimo za primer en volivni okraj. Tri ali več strank je postavilo v tem okraju svojega kandidata. Volivec dobi pravico, da napiše na glasovnico najprej ime onega kandidata, katerega želi spraviti v državni zbor. Istočasno pa napiše izmed drugih kandidatov še ime enega, in sicer tistega, kateremu želi, da naj pripade njegov glas, v slučaju da bi prvi njegov kandidat ne bil izvoljen. V praksi izgleda stvar takole: V kraju Salisbury je pri zadnjih volitvah dobil del. kandidat 20.000 glasov, liberalni 40.000, konservativni pa 42.000. Po dosedanjem volivnem zakonu je bil izvoljen konservativec, tako, da je bilo 42.000 glasov v parlamentu zastopanih, 60.000 glasov pa ne. Po alternativnem volivnem zakonu se bo pripetilo, da pristaši delavske stranke lahko kot drugega kandidata navedejo liberalnega zastopnika ali da liberalni volivci vpišejo labourista za svojega drugega kandidata. Volivni rezultat bi potem bil sledeči: 20.000 labouristični glasov bi bilo po zahtevi volivcev prenešenih na liberalnega kandidata, ki bi v tem slučaju dobil 60.000 glasov in s tem tudi sedež v državnem zboru. Na ta način bi se preprečila krivica, ki se dogaja danes pri angleških volitvah, da namreč manjšina glasov lahko dobi večino sedežev v državnem zboru.

Novi volivni zakon najbrže itak ne bo sprejet prej kakor v dveh letih, ker ga bo zavrnila gosposka zbornica. Šele, ko ga bo tretjič sprejel državni zbor, odpade veto. Če je bil pakt med obema strankama v resnici sklenjen za ceno volivne reforme, potem ni treba pričakovati volitev pred dvema letoma. Toliko v pojasnilo na vprašanje, ki ste mi ga stavili. ...th

Konec španskega puča

Pariz, 19. dec. kk. Španski notranji minister Matos in zunanji minister, vojvoda Alba sta izjavila posebnemu poročevalcu »Matina«, da se je republikanski pokret v Španiji izjalovil radi pomanjkanja vodstva in radi tega, da se pametnejši elementi med republikanci in socialistične strokovne organizacije pokreta niso udeležile. Revoltirali so samo nekateri nezadovoljneži in komunisti.

Dunajska vremenska napoved. Po nižinah mraz in večja megla. Na gorah bo lahno oblačno z visokimi oblaki. V gorah preobrat temperature.

Damoklejev meč nad Steegom

Francoska vlada dobila samo 7 glasov večine - Glasovanja se je vzdržalo 40 poslancev sredine

Pariz, 19. dec. kk. Za zaupnico, ki so jo predlagali radikalni socialisti, so glasovale vse skupine levice razen skupine Franklin-Bouillona, desnica pa je sklenjeno glasovala proti. **Zdi se, da se je 30 do 40 poslancev sredine odteguilo glasovanju na korist levice. Zmago je pozdravila levica z navdušenim odobravanjem. Zmaga je bila po mnogih spretnih manevrih Tardieuja v zadnjih dnevih in urah res presenečenje, ker je bila prognoza vedno bolj pesimistična, čim bolj se je bližala odločitev, posebno po nenadni dezertaciji pokojninskega ministra in dveh državnih podtajnikov.** Veselje levice je bilo veliko, ko se je po drugem natančnem štetju ugotovila pičla zmaga Steega, za katero se ima zahvaliti ne samo podpori socialistov, temveč predvsem zmedi v sredini. **Še nikdar v zgodovini tretje republike se ni morala novo imenovana vlada zadovoljiti s tako majhno večino.** Rekord je dosegla na tem polju do sedaj vlada Waldeck-Rousseau, ki je l. 1898. nastopila samo z 11 glasovi večine, pa je kljub temu vladala tri leta. Tardieu je po glasovanju izjavil smehljaje na hodnikih, da ga je sedaj vrgla tudi poslanska zbornica. V resnici je bilo glasovanje osebna preskušnja moči med Tardieuom in Steegom. Desničarski listi napovedujejo nadaljni boj proti vladi. »Echo de Paris« izjavlja, da je Steegova usoda zapečatena. Socialistične stranke so preveč nezanesljivi kanonisti, da bi mogli kabinetu zagotoviti več kakor samo kratko življenje. Izmed velikih listov izjavlja »Petit Parisien«, da je Steegova večina zopet poživljeni levičarski kartel. »Matin« piše, da oslabitev Tardieujeve skupine ne pomeni odločilnega preobrata če tudi bi se Steegu posrečilo pritegniti k sebi večjo polovico centruma, ki koleba med levico in desnico, ker to ne more biti trajno. Herriot izjavlja v »Ere Nouvelle«: »Stroj je zapeljal na drug tir.« »Echo de Paris« odgovarja, da z enim kolesom.

Pariz, 19. dec. kk. Ministrski predsednik Steeg bo parlament najbrže še **danes poslal na božične počitnice, da pridobi potrebni mir za rekonstrukcijo kabineta. Radi demisij, ki jih je izsilil Tardieu, je treba na novo zasesti pet mest državnih podtajnikov in enega ministra.** Steeg bo pri tem pač izbiral tako, da bo pritegnil k sebi večino skupine radikalne levice.

Zasedanje manjšinskega odb. DN

Na dnevnem redu je nemška pritožba proti Poljski

Ženeva, 19. decembra. kk. Na prihodnjem zasedanju Sveta Društva narodov, ki se bo začelo 19. januarja 1931, bo predsedoval nemški zunanji minister. Na dnevnem redu je predlog bivšega jugoslovanskega predsednika Sveta dr. Marinkoviča od meseca maja glede postopanja v manjšinskem vprašanju. Ta predlog predvideva razširjenje sklepa Sveta Društva narodov iz leta 1925., po katerem v odborih trojice za predpreiskavo manjšinskih pritožb ne smejo biti zastopane niti interesirane države niti sosednje države ali manjšinam sorodne države, tudi na one odbore, ki se imajo posvetovati o dopustnosti pritožb. Dalje je na dnevnem redu nemška pritožba proti Poljski radi dogodkov v Zgornji Šleziji.

Ženeva, 19. decembra. kk. Nemški generalni konzul je predložil danes tajništvu Društva narodov novo pritožbo, ki se tiče poljskega koridorja, radi prestopkov poljskih organizacij in posameznih oseb na podlagi čl. 7 pogodbe o varstvu manjšin. V primeri z dosedanjima nemškima pritožbama radi dogodkov v Gornji Šleziji je današnja pritožba radi tega politično posebno pomembna, ker se nemška vlada v današnji pritožbi sklicuje na pravico, da sme kot član Sveta Društva narodov opozarjati Svet Društva narodov na vsako nevarnost kršitve manjšinskih pogodb. Po obstoječih določbah sme Svet Društva narodov v takem primeru odrediti vse, kar se mu zdi primerno po stanju stvari. Dočim je bil torej konflikt doslej omejen samo na Nemčijo in Poljsko, se je s to pritožbo prenesel na mednarodno polje Sveta Društva narodov.

Mussolini priznava veliko gospodarsko krizo Italije

Ne ve, kako bi se zboljšala sedanja kriza

Rim, 19. dec. AA. Tukajšnji listi obširno komentirajo govor Mussolinija v senatu ter naglašajo njegov velik pomen za uravnoteženje državnega proračuna. Listi naglašajo, **da je vlada dovolila prosto** izseljevanje, ker se je zadnje čase opazilo, da so postajale inozemske denarne pošiljatve italijanskih emigrantov vedno manjše. Mussolini je naglasil veliko poljedelsko krizo, ki je zavladala zaradi padca cenam poljedelskih pridelkov ter omenil, da sta gospodarska kriza in brezposelnost splošen svetovni pojav.

Nadalje je Mussolini poudaril, da je sedanji svet hudo bolan. Potem, ko je naštel razne vzroke svetovne gospodarske krize, je omenil, da je temu vzrok največ nesorazmerje med produkcijo in konsumom. To so občutile tudi Združene države, ki so vedno agitirale za produkcijo v masah. Sedaj so spoznale, da je bila ta teorija napačna, ker je produkcija namenjena konsumu in če tega ni, pade tako vsa ta teorija. Mussolini je nadalje dejal, da za **enkrat ne** ve, kako naj bi se izboljšala sedanja kriza. Kljub temu so se pojavila v Italiji nekatera **znamenja** zboljšanja krize, kar dokazuje, da so narodi, ki so navajeni na zmerno življenje, bolj odporni.

Fašistična vlada se ne bo pustila presenetiti od dogodkov in bo vedno intervenirala tam, kjer bo potrebno, čeprav bi šlo v teh primerih za privatna podjetja. Italija bo premagala sedanjo gospodarsko krizo, kakor je premagala že druge, kljub vsem naporom defetističnih krogov v inozemstvu, ki z razširjanjem lažnjivih vesti skušajo škoditi italijanski valuti in gospodarskemu prestižu Italije. Italijanski narod, ki je železno discipliniran, je gospodar svoje usode in svoje bodočnosti.

Senat je pozdravil konec Mussolinijevega govora z burnim odobravanjem.

Proslava stoletnice Bolivarja

London, 19. dec. AA. Snoči se je vršila v proslavo stoletnice venezuelskega osvoboditelja Bolivarja slavnostna večerja. Slovesnost je pozdravil pismeno waleški princ, ki je v svojem sporočilu naglasil velik napredek držav, ki slave Bolivarjev spomin. Bolivar je bil velik vojak in državnik in eden najslavnejših in najbolj romantičnih pojavov v zgodovini. Princ pravi nadalje, da bo posetil dve državi Južne Amerike in da želi vsem južnoameriškim državam vso srečo in najlepšo prihodnjost.

Zunanji minister Henderson je v svojem govoru omenil, da je pomagalo Bolivarju veliko angleških vojakov in da je sam priznal, da je pripomoglo k njegovemu uspehu nabiranje denarja in rekrutov v Angliji. Odnošaji med angleško vlado in južnoameriškimi državami, ki smatrajo Bolivarja za svojega narodnega junaka, so bili vedno kar najbolj prijateljski.

Venezuelski poslanik dr. Escalante je v svojem govoru dejal, da je Bolivar vedno priporočal mladim narodom španske Amerike, naj spremejo načela britske ustave ter je bil med prvimi, ki je priporočal prisilno razsodišče v sporih med državami.

Minister Balbo pogrešan

London, 19. dec. ž. Po vesteh iz Kartagine je usoda italijanskega ministra za zrakoplovstvo Balba neznana. Iz otoka Majorka, kjer je pristal v mestu Parma, je poletel v Kartagino, kamor pa ni prispel.